

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií
Katedra oboru občanský sektor

Oponentský posudek

Název diplomové práce: Občanská společnost v pojetí českých prezidentů Václava Havla a Václava Klause

Student: Mariana Kalinová

Vedoucí práce: Mgr. Marek Skovajsa, Ph.D.

Oponentka: Mgr. Selma Muhič Dizdarevič

Studentka si ve své práci klade za cíl vysvětlit původ a podstatu odlišného chápání konceptu občanské společnosti u dvou posledních českých prezidentů. Je potřeba říci, že svůj úkol náležitě splnila, ovšem s jednou velkou námitkou: v části práce, která je věnována velkému počtu autorů a která má sloužit jako jakýsi úvod do podstatné analýzy, se studentka dopouští spousty povrchností a interpretačních chyb. Její interpretace, možná daná obrovským počtem autorů, je velice obecná. Jsem toho názoru, že se autorka měla omezit co do počtu autorů, což by jí umožnilo více se soustředit na hloubku jejich teorií. Také se musím zmínit o tom, že opakovaně špatně používá uvozovky (na str. 52, 60, 62 a 71). V závěrečné části se pak z její interpretace komunitarizmu téměř zcela vytrácí dimenze kultury (k tomu se ještě vrátím). Druhá část práce se tedy daleko více povedla a přinesla i cenné závěry. Problém dobře vymezila a práci slušně metodologicky zakotvila.

Ted' se zaměřím na obsah práce:

- na str. 7 studentka píše, že „výhodou takového postupu je podle Jana Hendla fakt, že „subjektivita výzkumníka hraje roli při výběru dokumentů, ale ne v informacích, které jsou obsaženy v dokumentech“ (Hendl, 2005: 132).“ Uniká jí ale, že i v takovém případě jistě hraje určitou roli subjektivita tvůrce informací.
- Na str. 9 se autorka zmiňuje o tom, že občanská společnost je prostorem pro určení společenských priorit, a pokud je společnost nepřijme jako významné, je potřeba od nich upustit. Kdo ale určuje, jestli se jedná skutečně o prioritu, a není OS právě prostorem pro zranitelné a znevýhodněné skupiny, které nenacházejí ve společnosti ohlas tak snadno? Dále se zdá, že studentka vidí vztah mezi decentralizací a OS jako příliš zjednodušený, jako kdyby jeden proces automaticky vedl k tomu druhému.
- Studentka až příliš trvá na okolnostech, které ovlivnily konkrétní autory, na jejich osobních, případně historických východiscích. V tomto pojetí je způsob uvažování autorů jakýmsi reflexem historických okolností doby, ve které žili. Jak pak lze vysvětlit fakt, že v různých dobách žili autoři, mající velice odlišné názory na předmět svého zkoumání?
- Na str. 15 nejasná věta: „Takovou krajní absolutností a používáním radikálních prostředků k jejímu dosažení však nelze jednoznačně souhlasit.“ (Nechybí „s“? A z jakých důvodů s tímto nelze souhlasit?)
- Vůbec nelze souhlasit s výrokem ze str. 18, že Rousseau „podceňoval roli kultury a vzdělání“. Je otázkou, odkud tento postoj autorka převzala nebo jak k němu došla? Viz. jeho dílo *Émile*. To samé platí u věty na str. 19: „Pokud nám politická společnost, kterou Rousseau předkládá, připadá stěží adaptovatelná na moderní národy, filosof trvá na svých konceptech, které budou podle něho, hrát velmi důležitou roli v diskusích a teoriích demokracie.“ Tuto větu je potřeba vysvětlit.
- Obecná povrchnost, o které jsem se zmínila na začátku, je nejvíc patrná u Hegela, kdy se nám studentka ve dvou odstavcích snaží představit jeho metafyzický systém, aby posléze od toho upustila, a přitom pro rozsah analýzy pojmu OS u Hegela nebylo vůbec nutné zmiňovat se o „nehmotné logické ideji“.

- Při analýze Hayeka zcela chybí kritický pohled, který se ovšem u ostatních autorů částečně objevuje.
- Na str. 26 je velice matoucí věta, když se studentka snaží popsat Popperův vztah k Platónovi slovy: „Řeckou demokracii však nepokládá za ideální otevřenou společnost, neboť vytýká např. Platónovi, že zavedl v řecké společnosti opětovné vládnutí zásadní nesvobody.“ Nevěřím, že studentka měla na mysli, jak z jejího výroku vyplývá, že Platón skutečně měl takovou moc, že cokoliv zavedl v řecké společnosti nebo že si to myslí Popper. Totéž platí u Poppera, kdy o něm říká doslova: „Z počátku souhlasil se socialismem, který nabízí skromný, jednoduchý a svobodný život v egalitární společnosti. Později však objevil fakt, že svoboda se neslučuje s rovností. Mezi těmito dvěma koncepcemi později upřednostňuje svobodu.“ Zde je potřeba minimálně uvést zdroj tohoto krátkého a nejasného hodnocení.
- Úroveň práce se od Habermase dále zřetelně zlepšuje a místy dosahuje výborných výsledků, zvláště pokud jde o analýzu české postlistopadové společnosti. U toho se autorka, na rozdíl o předchozích kapitol, vyjadřuje velmi pregnantně a jasně. Výborně popsala a do sociálního kontextu zařadila jednotlivé občanské iniciativy. Jedině se musím důrazně ohradit proti, dle mého názoru, totálně zbytečnému exkursu o manželkách Havla a částečně i Klause. Ještě horší je exkurs na str. 47 o sportovních aktivitách Klause. Považuji za nutné, aby při obhajobě studentka sdělila, co jí vedlo k tomu, aby nám v diplomové práci zprostředkovala na příklad to, že Klaus „První prvoligový zápas (jsem) sehrál za Slavoj Vyšehrad v Bratislavě na podzim roku 1959.“ Jaký to má význam pro její práci?
- A konečně liberalismus versus komunitarismus: pojmům se studentka věnuje teprve v závěru, proto je zobecňuje a zjednodušuje, staví je do nesprávných protikladů a opomíjí podstatu sporu, a sice individuální versus skupinová práva.
- Závěr je ukončen poněkud náhle.

Vzhledem k výše uvedenému práci hodnotím jako velmi dobrou a navrhuji bodové hodnocení 23 bodů.

V Praze, 11.10.2006

Selma Muhič Dizdarevič

